DE
EXPECTATIVA

Diſputatio Inauguralis,

Quam

DEO clementer annuente

In Illuſtri Argentoratenſi Academia

Autoritate atque Decreto Magnifici ac Nobiliſſimi JCtorum Ordinis

Pro ſummis in Vtroque Jure Titulis, Honoribus, Privilegiis & Immunitatibus conſequendis

proponit

JOHANNES HENRICUS Schatz/

Argentoratenſis.

Menſ. Auguſt. D. 31.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ARGENTORATI,

TYPIS FRIDERICI SPOOR.

M. DC. LIV.

10

LIBERAE ET AVGVSTAE
SACRI ROMANI IMPERII
REIPVBLICAE ARGENTORATENSIS

Generoſo, Magnifico, Nobiliſſimo, Ampliſſimo
& Eminentiſſimo

SENATVS ORDINI
VNIVERSO,

Dominis & Patronis meis
Beneficentiſſimis,

Haſce
Inaugurales Meditationes

Devotè,
Obſervanter,
Humillimè

Conſecro & Inſcribo
JOHANNES HENRICVS Schatz/
Argentoratenſis.

DEO TRIVNO
MANVDVCTORE.

I.

HOmines ad labores, ſicut aves ad volatum natos eſſe, quotidianus vitæ curſus in omni conſortio humano teſtatum facit. Vanus autem ac irritus omnis eſt labor, niſi ad certum aliquem inſtituatur finem, quapropter bonarum artium ſtudioſo doctrina multum conducit, ſi eam ad uſum actionemque civilem prudenter transferat; eſt namque non ſolum nobis paranda, ſed fruenda ſapientia, Cicero *lib.* 1. *c.* 1. *de finibus, & lib.*1. *offic. c.* 6. exemplo illius, qui ignem à vicino petit, & non illic hæret, ſed ablato eo, domi focum ſuum accendit: ideò, ut in iuris prudentiæ ſtudio exacti mei labores tandem ſuum cum fructu ſortirentur effectum, prudens me examinibus doctoralibus ſubieci, & ea ante biennium & quod excurrit ab Ampliſſimo & Magnifico huius Celeberrimæ Vniverſitatis ICtorum Ordine legitimè ſuſtinui, ſimulque tum temporis à prędicto Nobiliſſimo Collegio facultatem ſolenniter ſine

Præſide pro gradu diſputandi quàm liberrimè impetravi. Cum autem interea per octodecim menſes nuperis in Ratisponenſibus Comitiis certo officio addictus, tempus conſumpſerim, in præſens usque Diſputatio hæc mea Inauguralis vel me invito dilata eſt, ſed neſcio qua deſtinatione (animus enim ad varia juris capita, certatione quadam inclinabat) ante aliquot ſeptimanas, ex jure beneficiario materiam de Expectativa Gratia ſcilicet, ſelegerim.

II.

Etymologiæ verbi Expecto, (unde Expectativa, flexu illius Seculi, quo ipſa vox primò introducta) quæ, ut omnibus notiſſimum, à particula Ex & ſpecto, quod antiqui verbi Specio frequentativum, deducta, non diu inhærebo. Nec quomodo ſperare (cum quadam tamen differentia) manere, obſervare, inſpectare, inſpicere, probare, à Deo poſcere, interdum ſignificet, hic operosè inquiram. De ipſa autem orthographia ambigentes, Velius, Longus, & Scaurus, Veteres Grammatici expedire poterunt.

III.

Grammatica vocis deductione jam indicata, & ut ſubtilitati eorum ſatisfiat, qui ſenſum intentionemq; non vana nominum vocabula amplecti deſiderant, *can. Humanæ*, 11. *cauſ.22. quæſt.5. l.2. §.1. verſ. ſed ut, C. de Conſt. pec. l.7. §.2. verſ. idem Tubero, ff. de ſuppell. leg.* placet, quia Expectativa in materia feudali tanquam ſede propria ſe diffundit; Primùm de feudis in genere paucis diſſerere; Tùm de Epectativa recenſebimus ſpecialia, & an pactum hoc futuræ ſucceſſionis valeat nec ne; Pòſt de Conſuetudinum autoritate, an legis habeant vigorem, videbimus,

IV. Feu-

IV.

Feudum (quod & Feodum tempore Karoli III. Phœdum ſub Henrico IV. ſub Wilhelmo Imperatoribus Fœdum ſcribebatur. *vid. Karoli III. Conſtitut. de Exped. Rom.* **vom Römerzug**. §.*ſtatuimus* 2. *&* Marquard. Freher. *comment. ad verb. feodo. ſuo,*) quidam à fœdere vel fide, quæ Italis & Longobardis fede vocatur, derivant; alii, à Germano **Fehde** / quod hoſtilitatem ſive guerram ſignificat, deducunt; hinc etiam hodie **Fehdbrieff** vocamus literas, quibus capitales inimicitiæ alicui denunciantur, & bellum indicitur, ſive hoſtis aliquis declaratur. Bodinus *de Republ. lib.* 1. *c.* 9. *in pr.* alludit ad antiquam ſacramenti formulam, quæ erat, Fidelis Ero Domino Vero Meo. Alii aliter, ſed relinquimus hæc talia uniuscuiusque iudicio. Obiter quoque hic noto, Gallos vocare feudum ſuo idiomate fief, & pleraſque conſtitutiones & conſuetudines, ſive Leges municipales auſpicari à titulo Des Fiefs. Angli verò indiſtinctè & propria bona à maioribus hereditate relicta, & feudalia, Fee, appellant. *allegationes de huius vocis Etymo qui cupit, adeat* Gothofred. Anton. *diſp. feud.* 1. *th.* 2. *lit. b.*

V.

Quoad Definitionem, deſcribimus Feudum quod ſit jus (*a*) in re (*b*) ſub lege reciprocæ fidelitatis (*c*) conſtitutum.

(*a*) Quatuor autem modis feudum in conſuetudinibus accipitur, I. pro re infeudata, *c.* 1. §. *fin. ſi de inveſtitur. feud. controverſ. fuer.* 1. *feud.* 4. *c.* 1. *verſ. ſi vero, ibi: feudum malo ordine intravit de milit. vaſall. qui contum. eſt.* 2. *feud.* 22. II. aliquando pro ipſo actu & contractu feudali, per quem vaſallo ius in re conſti-

tuitur. *c.* 1. *ibi: per feudum inveſtitum. de Vſu Mediolan.* 1. *f.* 28. *c.* 1. *in pr. & §.* 1. *ibi: per feudum tamen cuilibet dari poteſt*, 2. *f.* 3. Diſſentientes qui feudum contractum eſſe negant, refutatos vide apud Conrad. Rittershuſ. 1. *F.* 3. *q.* 5. *add. text. expreſſ. in Extraord. tit.* 81. *ibi: niſi ſpecialiter hoc actum ſit inter contrahentes. tit.* 87. *ibi: in pr. in beneficiis ut in cæteris contractibus, & tit.* 104. §. 1. *ibi: & ſenſum contrahentium intuentes.* III. pro ipſo jure in re feudali per contractum conſtituto. *c.* 1. *quib mod. feud. conſt.* 1. *f.* 25. *vid.* Henric. à Roſenthal. *c.* 1. *concluſ.* 6. *n.* 11. IV. pro jure dominico ipſius Domini directi, *c.* 1. *§. Ex eadem lege* 1. *de leg. Conradi.* 2. *f.* 34. An autem dominus, & quando jus ſuum directum invito vaſallo poſſit alienare? *vid.* Roſenthal. *c.* 9. *conluſ.* 62 *per tot.*

(*b*) Vt plurimum immobili, *c.* 1. *in fin. in quib. cauſ. feud. amitt.* 2 *f.* 23. ut ſunt res ſoli, puta fundus *l.* 1. *§.* 3 *ff. de vi & vi arm.* quæque ſolo cohærent, veluti caſtrum, ædificium &c. *d. l.* 1. §. 4. *vid.* Gothofred. Anton. *diſp. f.* 3. *th.* 4. *cum notis.* vel æquipollente tantùm, ut ſunt res incorporales quæ in jure conſiſtunt, *c.* 1. *§. fin. de feud. cognit.* 2. *f.* 1. Roſenthal. *c.* 4. *feudal. concluſ.* 1. Gothofred. Anton. *d. diſp.* 3. *th.* 5. *& ibi in notis.* An autem res mobilis in feudum dari poſſit? Dd. communiter omnes negant, ita quidem, ut ne ſub illa æſtimatione ac cautione quaſi uſusfructus poſſit, Roſenthal. *c.* 4. *feudal. concluſ.* 7. *per allegat. ibi ſub lit. a.* niſi dicamus, mobiles venire, vel in conſequentiam rerum immobilium, *per l. ſi quando* 2. *C. de bon. vacant. lib.* 10. *tit.* 10. *& regulam juri can. & civil. notiſſimam in cap. Acceſſorium* 43. *X. de reg. Iur. & l. cum principalis*, 178. *ff. eod. & paſſim.* E. G. ſi quis fundi feudalis per vim maio-

rem,

rem, in uaſionem ſcil. poſſeſſionem amiſerit, & poſtmodum ſe poſſediſſe iuſtè, ac ſpoliatum fuiſſe in judicio ritè probaverit, judicis officium eſt, ut eum reſtituat cum annexis omnique cauſſa. *c. ult. in pr. X. de reſtit. ſpoliat. l. Reſtituere 75. ff. de verb. ſign.* aut ex peculiari locorum conſuetudine in nonnullis Germaniæ provinciis receptâ, ut in pecuniâ numeratâ, præſertim in Electoratu Brandenburgenſi, Job. Köppen *deciſ.* 18. *n.* 13. Frider. Pruckmann *conſil.* 48. *n.* 130. 131. & *conſil.* 50. *n.* 516. *in fin.* Claud. Seyſel. *in rubr. quæ res in feud. dar. poſſ. referente* Gothofr. Anton. *diſp. feud.* 1. *th.* 2. *lit. d.* & *diſp* 3. *th. ult. in notis.*

(*e*) Dominus enim vicem, i. e. fidem reciprocam, fideli ſuo reddere debet *c.* 1. *in fin. de form. fidel.* 2. *f.* 6. quæ promittit fidem, tutelam ſeu clientelam feudalem: at, non illa fides eſt reciproca, quæ conſiſtit in juramento fidelitatis, Dominus enim vaſallo non jurat. *vid.* Gothofred. Anton. 1. *diſp. feud. th.* 2. *lit. e.* & *f.* & ſic fidelitatem, voce in primo ſignificatu ſumpta, ad formam & eſſentiam feudi pertinere, nemo eſt qui ibit inficias. Sed, quid dicemus de ſervitiis, ſunt ne ea ad feudi eſſentiam neceſſaria? Reſp. quod non, quia pleraque hodie feuda dantur, ut nullum pro ipſis ſervitium exigatur, *c.* 1. *in fin. pr.* 2. *feud.* 104. Exemplo feudi Soldatæ quod eſt gratuitum *c. un. in fin. quis dicatur dux* 2. *f.* 10. & der Freyen Ritter-lehen oder Höff in Francia Orientali, Gemmel. *de feud. part.* 2. *ſect.* 9. *add.* Roſenthal. *c.* 2. *concluſ.* 59. & tantùm de natura feudi præſtantur 2. *f.* 23. *in fin.* etſi communiter ſervitiorum nulla fiat mentio ab eo qui feudum conceſſit, quæ enim rei naturaliter inſunt, quamvis ſint omiſſa, ſubintelliguntur tamen & pro

preſſis habentur, *l.* 3. *ff. de Reb. Cred.* unde & debita ſervitia appellantur, 2. *feud.* 55. *in pr. confer* Hermann. Vultei. 1. *f.* 6. *in fin.* Gothofr. Anton. *diſp. feud* 7. *th.* 2. *lit. c.*

VI.

Nobiliores diviſiones ſunt, ubi diſtinguimus feudum in Eccleſiaſticum & Seculare, quis autem hoc vel illud conſtituat, quis itidem accipiat, Clericus an Laicus, nihil intereſt. *vid.* Vultei. 1. *f.* 8. *n.* 19. Eccleſiaſticum (*d*) eſt, cùm quid de bonis ad Eccleſiam propriè pertinentibus à perſona ſacerdotali, cum conſenſu Capituli, in feudum datur, ita ut Eccleſiam pro ſuo domino, cui reverentiam debet, recognoſcat fidelis. *c.* 7. *X. de de Conſtit. c. unic. de Cler. qui inveſtit. fac.* 2. *f.* 35. *c.* 6. *&* 7. *X. de for. compet. c.* 5. *X. de judiciis.* Vultei. *d. l. n.* 19.

(*d*) Incidenter hic in illud tritum & feudiſtis commune proverbium, **der Krumbſtab ſchleuſt niemand auß/** inquiramus, ad cuius verum intellectum imprimis facit, ut quædam de fœminis, cuius ſc. conditionis in jure & conſuetudinibus habeantur, præmittamus, notiſſimi namque juris eſt, eas ab omnibus civilibus & publicis officiis remotas eſſe *l.* 2. *ff de reg. jur. l. fin. C. de Arbitr.* ita ut ne ad feuda regulariter admittantur *per text. expreſſ. in c. pr. ibi: ſuccedunt tantùm filij*, §. 2. *pr. de ſucceſſ. feud.* 1. *feud.* 8. & hoc, propter honeſtatem ſcilicet, ſervitia militaria, (licet armis aſſuetæ ſint, quia non attendimus ea quæ raró fiunt, *per l. ea quæ raró*, 64. *ff. de Reg. Iur.*) conſilii fragilitatem, voti inconſtantiam, ſecreti occultandi difficultatem. Baldus *in L. Quoties. n.* 7. *C. de ſuis & legit. hered. & interpretes paſſim omnes.* judicandi defectum inter Pares

Curiæ,

Curiæ, cuius officii functionem maſculi tantùm non fœminæ ſuſtinent. *c.un. de controverſ feud. apud par. term. 2. f. 16. c. un. an apud jud. vel cur. dom quæſt. feud. deb. term. 2. f. 46. d. l. 2. ff. de R. I. & l. fin. C. de Arbitr.* At, ex ſpeciali privilegio & conſuetudine, fœminæ in certis provinciis præſertim Abbatia Fuldenſi, Corveienſi & Hirsfeldenſi ab Eccleſiaſticis feudis, vulgo **von Krumbſtäbiſchen/ vom krummen Stab/** (à curvo baculo, quo utuntur Epiſcopi & Prælati in ſignum poteſtatis coarctatæ, quam deſignat baculi inflectio ſeu curvatio. Thom. Purpurat. *in l. Imperium. n. 91. de jurisdict.*) **herrührenden Lehen/** quæ & **Kunckel-lehen** vocantur, minimè ſunt excludendæ. *vid.* Gothofred. Anton. *diſp. feud. 1. th. 4. lit. (d) verſ. quorundam.* Wehner. *obſ. pract. verb.* **Fuldiſch Lehen/ Krumbſtab.** De intellectu ſupra dicti proverbii in Epiſcopatu Monaſterienſi **im Stifft Münſter/** uſitato, *vid.* Ludolph. Schrader. *conſ.* 12. 13. *&* 14. *n.* 343. ubi ait, hoc proverbium intelligendum eſſe pro ſubiecta materia feudi, non ſecundum verba univerſalia univerſaliter, ut fiat juris communis correctio: ſed tantùm de deſcendentibus ex maſculis & fœminis, item tàm per maſculos quàm fœminas ex primo adquirente intelligatur, ut nullo modo extendatur ad transverſales vel extraneos &c. Ratio, cur fœminarum ſucceſſiones in his Abbatiis ita ſint frequentes, promptiſſima dari poteſt ea, quod nimirum ipſi Clerici, manuali auxilio & armato non indigeant, ſed tueantur lachrymis & jeiuniis, quibus fœminarum ſedulitate & aptitudine ſe ſtrenuè coadiuvari poſſe putant. Gothofred. Anton. *diſp. feud. 6. th. 4. lit. (d) in fin. plura de fœminarum ſucceſſione in feuda, ſingularia, quære ex eod. d. diſp. 6. usq. ad th. 9. excluſivè.*

VII. Se-

VII.

Seculare in re profana conſtitutum, Vel eſt Regale ein Fahnen-lehen / quod à ſummo Imperatore, cum annexa dignitate Regali, 2.*feud*.10. (cuius rei illuſtr exemplum in Imperio nobis exhibent Principes Eccleſiaſtici, qui, etſi eorum nonnulli plebeio genere ſin prognati, durch ihre Reichs-lehen/ad apicem nobilitatis evehuntur, Modeſtin. Piſtor. *conſ*.49. *n*.3. *vol*. 2.) ſub arctiſſimo fidei ſacramento contra omnem hominem *c.ſi quis. unic.de feud. Ligio* 2.*f*.99. daß ſich der Lehemann will gebrauchen laſſen/ wider månniglich/ niemand auß geſchloſſen/ Johann. Schneid. *de feud.p*.1.*n*.42. confertur. Vel non regale, quod ſcil. ab alio inferiore principe, ſine dignitate regali conceditur. Roſenthal. *cap*. 2. *concluſ*. 1.

IIX.

Cæterum omne feudum eſt vel Novum vel Antiquum. *c*.1.*pr.per quos fiat inveſt*.2.*f*.3.*c*.11. *de ſucceſſ.fratr*. 2.*f*.11. & Novum quidem, quod novè ſeu primò acquiritur, vel abſolutè vel reſpectivè tale. Vetus verò, quod vernacula noſtra appellamus ein Alt-Uralt-Våtterlich Stam̃ oder Alt-lehen/ per ſucceſſionem, tùm reſpectu domini, tùm vaſalli ulterius propagatur. *videatur omnino* Gothofred. Anton. *diſp.feud*.1. *theſ*.5. *in litt. b.c.d.e*. De intricata feudi diſtinctione in hereditarium & non hereditarium fortaſſis anſam dabit disquirendi ipſe diſcurſus, *interea remittimus Lectorem ad ea quæ* Gothofred. Anton. 1. *diſp. feud. theſ*. 8. *in notis eruditè collegit*.

IX.

Maximè autem Romano Imperio ad eius ſecuritatem publicam, conducit, habere præſto generoſos, ſtre-

ſtrenuos & excitatos milites, quapropter vel moribus, vel à viris prudentibus, vel ab Imperatoribus, tanquam cauſſa efficiente remota, jus feudorum, ad hunc effectum, introductum eſt. Georg. Obrecht. *de jur. feud. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 4. *&* 5. *& lib.* 1. *cap.* 1. *&* 2. Et quemadmodum Perſonæ in conſtituendo feudo principem locum obtinent; ideò in ipſis neceſſariò ponimus cauſſam efficientem propinquam, dicendo, omnes feuda conſtituendi facultatem rectè uſurpare, qui legitimam ac liberam bonorum, ut domini, habent adminiſtrationem. Gothofred. Anton. *diſp. feud.* 2. *th.* 2. *&* 5. *cum notis.*

X.

Subiectum recipiens, vel qui nam feuda acquirere poſſunt, ſunt regulariter omnes, niſi qui expreſsè prohibeantur; prohibentur autem I. Hæreticus *arg. l.* 4. 10. 12. *&* 18. *C. de hæret. c. fin. X. eod.* Petr. de Bella Pertic. *de feud. c.* 4. II. Excommunicati excommunicatione majore, Vultei. *c.* 4. *n.* 12. quos tamen per procuratorem paternum feudum recognoſcere non prohiberi aſſerit ex Sylvan. & Afflict. Roſental. *c.* 3. *concluſ.* 23. *n.* 1. *& in allegat. lit. a.* III. Proſcripti quoq; & banno Imperii perculſi, quod nimirum bonis eorum publicatis pro mortuis habeantur. Gail. *de Pac Publ. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 10. Nec non IV. Læſæ Maieſtatis, alius criminis capitalis rei, Roſenthal. *d. c.* 3. *concluſ.* 19. Vultei. *d. loc.* Quibus V. addimus uſurarios & reliquos infames, ut feudi dignitatum incapaces, *per l.* 2. *C. de dignitat. lib.* 12. *t.* 1. Vultei. *d. loc.* Roſenth. *d. concluſ.* 23.

XI.

Abſolutis cauſſis efficientibus feudorum, ſuccedit nunc Materia h. e. in quibus rebus (quarum mentionem in genere ſupra *th.* 5. *lit. b.* fecimus,) feuda conſiſte-

B re poſ-

ſunt. Omnis itaque res in feudum dari poteſt, quæ commercio, vel ex naturæ, legis vel hominis diſpoſitione, non eſt exempta, nec alienari prohibita. *c. un. §. 1. in pr. per quos ſiat inveſt.* 2. *f.* 3. uti exemptæ ſunt res ſacræ *in §. 7. Inſt. de rer. diviſ.* fundus dotalis §. 1. *Inſt. quib. alien. lic. v l non l.* 1. §. *& cum lex* 15. *C. de rei ux. act.* Loca publica, veluti forum, baſilica, *§. ult. Inſt. de Empt. & vend. add.* Vultei. *de feud. c.* 5. *n.* 2. §. *præterea & §. ex diſpoſitione &* Gothofred. Anton. *diſp. feud.* 3. *th.* 1. *lit. b.* ſive ſit Allodialis, *c.* 1. *de allodiis.* 2. *f.* 54. (de cuius vocabuli Etymologia & quotupliciter in Conſuetudinibus ſumatur, *vid.* Gothofred. Anton. *diſp. feud.* 1. *th.* 1. *lit. a.*) quæ pleno iure noſtra eſt *§. fin. Inſt. de uſufr. l.* 21. *C. mand. c.* 1. *§. inter filiam* 1. *ſi de feud. defunct. content.* 2. *f.* 26. Feudalis, *c. un. §. beneficium,* 2. *f.* 26. quæ pleno jure noſtra non eſt, ſed ab alio recognoſcitur, & allodio opponitur; quæ conceſſio ſpeciali nomine ſubinfeudatio, quam nonnulli excadentias vocant, **ein Affter-lehen / zum Affter-lehen anſetzen /** indigitatur. Tria autem in qualibet ſubinfeudatione copulatè requiruntur, I. ut fiat ſincerè & ſine fraude. *c. un. pr. verſ. ſi verò. qual. olim pot. feud. alien.* 2. *f.* 9. II. Perſonæ ad Servitia præſtanda idoneæ, *c. un. §. ſimiliter* 2. *in pr. de Leg. Conrad.* 2. *f.* 34. III. Iisdem cum priori inveſtitura pactis *d. §. ſimiliter. in med.* Borchold. *c.* 8. *n.* 49. *&* 50. *plura de ſubinfeudatione vid. apud* Gothofred. Anton. *diſp. feud.* 9. *th.* 2. *lit. a.* Publica Imperii, quæ alteri in feudum ab Imperatore juſtè concedi poteſt, dummodo infeudatio non vergat in gravem Imperii læſionem. Vultei. *c.* 5. *n.* 15. Privata, & ſive ea res ſit aliena *c.* 1. *§.* 1. *ibi: per feudum cuilibet dari poteſt res aliena.* 2. *f.* 3. *c. un pr. de Inveſt. de re alien fact.* 2. *f.* 8. ſive tàm concedentis, de quo res eſt extra controverſiam, quàm

accipien-

accipientis propria, ſi accipiens in jure ſuō non erret, tunc enim res accipientis propria ab alio recognoſci & in feudum redigi poteſt. **Es kan einer dem andern ſein Eygenthumb aufftragen vnd zu Lehen machen.** Gail. 2. *obſ.*158. *n.*1. *add.*Vultei. *c.*5. *n.* 19. Circa hanc verò rei ſuæ propriæ ut alienæ recognitionem quatuor neceſſariò obſervanda occurrunt, *de quibus* Gothofr. Anton. *diſp. feud.* 3. *th.* 3. *lit. d.* ſive Communis, adeò, ut etiam quis feudum, quod cum alio commune habet, ſubinfeudare, cum conſenſu tamen domini poſſit. *text. in c.*1. *§. item ſciendum, de notis feud.* 2. *f.*58. Roſenth. *c.*4. *concluſ.*10. *n.*3. *lit. c. cui ſententiæ quoq; adſcribit* Gothofr. Anton. *d. loc. lit. d. in fin.*

XII.

Formam feudorum in Inveſtitura, tanquam cauſſa acquirendi, pono, quæ fit per traditionem vel veram, cum vaſallus à domino in rei feudalis vacuam poſſeſſionem, ut naturaliter ei inſiſtat, *l. pr. ff. de acquir. poſſ.* inducitur, cuius tamen glebas ſingulas circumambulare vaſallus neceſſe non habet, ſed ſufficit quamlibet partem ea mente introire, ut totum fundum ad terminum usque poſſidere velit. *l.*3. *§.* 1. *eod.* vel fictam, repræſentatione ſc. oculari *ut in l.*18. *§.*2. *d. t.* aut ſignorum interventu, qui modus ultimus ubique frequens eſt. Quomodo autem & quibus ſolennitatibus in Aula Cæſaris more moderno, Principum feuda Imperii, quorum collatio ſoli Imperatori vel Regi Romanorum competit. CAROLVS IV. *in Aur. Bull. c.*5. tàm nova, quàm antiqua per Inveſtituram conſtituantur & renoventur, ex ſeqq. pateſiet. Auguſtiſſimo ſcil. huic actui, Imperator plerumque in AnteCamera ſuper ſella ad minimum trium graduum elevata, & aulæis obdu-

ſta, quotidiano habitu, accinctus gladio ſedens, ex alto Majeſtatem ſuā publico dat conſpectui, à dexteris Hęreditarius Imperii Mareſchallus Comes de Pappenheim, aut abſente eo, ſubſtitutus der Hoff Marſchalck/ gladium evaginatum in manibus portat, eodemque latere ſecundum locum obtinet ſummus Aulæ Magiſter, à ſiniſtris ſupremus Aulæ Camerarius Cęſari eſt proximus, paſſu ab hoc uno, tenet juramenti formulam Imperii ViceCancellarius, vel invicem eius aliquando Judicii Aulici Præſes, in Circuitu præſentes ſunt utriusque ſcamni judicii Aulici Aſſeſſores Comites, Barones, Doctores, cæterique Domini Camerarii. Conſeſſu ita inſtituto, Aulæ Mareſchallus obviam exit Legatis ad hoc munus obeundum ſpecialiter inſtructis, (quorum Mandatum antea in judicio Aulico fuit recognitum) & comitatur eos ad Imperatorem, ubi ſtatim ſubiectiſſima reverentia demiſſis genibus, oratione brevi, qua Principatus, Ducatus, Comitatus, Baronatus, Diſtrictus, jurisdictiones, Regalia cum omnibus ſuis iuribus & appertinentiis, vel terræ, in quas inveſtiri deſiderant, exprimuntur, à Maieſtate Imperiali nomine Principalis inveſtituram decenter petunt: Oratione finita, Imperator, Imperii ViceCancellario ſacramenti formulam ex ſcheda recitare mandat: quo momento à S. C. M. ſummus Aulæ Camerarius pileum & chirothecas petit; dein Imperator ſimul ac ſummus Aulæ Magiſter, & unus ex Camerariis, qui poſteriores duo in unum ſolum genu coram Cæſare procumbunt, ſumunt in manus SS. Evangelia, quæ poſtmodum quilibet ex Legatis, cum prioribus duobus digitis dexteræ manus tangit; & ſic clara voce, ſe fideles fore, ſacramento obſtringunt, poſt Imperator tegit caput & Mareſchallus ei tradit gladium,

dium, cujus capulum Cæſar Legatis in ſignum traditionis oſculandum porrigit; quo facto, Imperatori pro impetrata Inveſtitura, Legati ſolito procumbendi more, paucis gratias agunt, & in diſceſſu pro arbitrio & cuiuslibet voluntate (contra modum antiquitùs *in Aur. Bull. c.* 24. præſcriptum,) erga officiales Aulæ ſunt liberales.

XIII.

Et quemadmodum nihil fit in rerum natura temerè, quod non habeat propoſitum ſibi deſtinatumque finem & effectum propter quem cuncta facimus, ideò finem & effectum feudi in eius conſervatione conſtituimus. Conſervari autem ſolet mutua tam Domini quàm vaſalli obligatione, *per text in cap. un. §. ult. 2. f. 23. de qua latiſſimè* Gothofred. Anton. *diſp. feud.* 7.

XIV.

Cùm verò omnia ea quæ generaliter in præcedentibus theſibus diſpoſuimus, optimè & in feudo Expectantiæ, applicatione ritè facta, locum habere poſſint, neceſſe eſt ut inpræſentiarum progrediamur ad noſtri thematis ſpecialia.

XV.

Eſt igitur Expectativa, (quam in foro Saxonico ein Geding/ ein Gnaden-lehen in noſtro verò ein Expectantz oder Anwartung eines noch unerledigten Lehen-guts vocamus, Wehner. *pract. obſerv. verb.* Anwartung) alia licita *c. un. §. moribus. 2. ſi de feud. defunct. content. 2. f.* 27. alia prohibita, *de qua infra th. antepenult.* illa, de feudo vaſaſalli viventis & quidem ſine eius conſenſu *d. §. moribus in fin. add. Dn. D.* Struvium *in Exercitat. feud. 7. th.* 4. in caſum aperturæ (*e*), tertio, à Domino vel promittitur tantùm, vel poſt promiſſionem, per inveſtituram

 con-

confertur. *vid.*Georg.Obrecht. *de jur. feud. lib.2. c.4.* & Gothofr. Anton. 4. *diſp. feud. th.5.*

(*e*) Si ſc. Vaſallus familiæ & agnationis ultimus absque herede maſculo deceſſerit. *c. un §. ſi quis inveſtierit, in fin. de feud. dat. in vic. leg. commiſſ. 1. f. 27.* Quid ſi poſt inveſtituram factam filios demum generet? *vid.* Schrad. *de feud. p.3. c.2. n 20. verſ. ſi tamen, add.* Gothofred. Anton. 4. *diſp. feud. th.5. lit. e.* vel propter feloniam aut aliam cauſſam iſto feudo privatus fuerit, vel feudum refutaverit, Gothofr. Anton. *d. th.5. lit. d.* poteſt namque quis ſub generali clauſula, ſi ſc. feudum viventis quovis modo ad me devolutum fuerit, in Expectativam inveſtiri, Schrader. *d. par3. cap.2. n.50.*

XVI.

Et hæc inveſtitura, (quæ neceſſariò renovanda non eſt, cum is, cui ſpes ſaltem vel ex promiſſione vel abuſiva inveſtitura facta eſt, non poſſideat. *vid.* Gothofr. Anton. *in duplici caſu, diſp. feud. 8. th.5. lit. h. verſ. Ex his proclive eſt,*) de feudo vaſalli viventis facta, usque adeo firma atq; valida eſt, ut neque is, neq; heres illius, qui hanc inveſtituram fecit, eo caſu, quo ex hac inveſtitura heres obligatur, *c. un. in fin. qui ſucceſſ. feud. dar. ten. 1. f. 3.* etiam antequam hæc conditio exiſtat, pœnitendo, eo, cui hæc inveſtitura facta eſt, non conſentiente, hanc inveſtiturã infringere poſſit. Schrader. *d l. n. 18. & ibi Dd.* Conditione verò exiſtente, an Princeps gratiosè alicui feudum concedens, præcisè cogatur tradere feudum, vel ſolvere intereſſe? Reſp. ſi facultatem rei tradendæ Dominus habeat, præcisè ad feudum tradendum eum teneri, nec præſtando intereſſe liberari, *per text. expreſſ. c. un. §. ſi facta, ſi de feud. def. content. 2. f. 26. vid.* Gothofred. Anton. *diſp. 4. th. ult. lit. b, add. Dn. D,* Struv. *ſyntag. jur. feud. Exer-*

citat.

citat. 7.th.7. at, ſi ſit impoſſibile feudum tradere, tùm demum vel feudum æquivalens, vel juſta æſtimatio præſtanda eſt, neque liberatur dominus, etſi vel actiones, quas ipſe contra poſſeſſores habere poſſet, cedere paratus eſſet. Schrader.*conſil.43.poſt n.37.verſ.Et licet hæc & ſimilia &c.* Huc quoque non inconcinnè referri poſſunt ea, quæ de tradendi neceſſitate & de eo quod intereſt, adducunt Weſenbec.*n.de Act.Empt.n.4. & Ampliſſimus, Nobiliſſimus, ac Conſultiſſ. Dn.D.*Biccius, *Præceptor ac Patronus Meus ætatem venerandus, cui ex animo integrã valetudinem precor, rer.quotidian.ſect.4.th.91.lit.*W.

XVII.

Porrò neceſſe eſt ut præſens inveſtitura ſub conditione & in diem fiat quæ conditio de ſolennitate atque forma huius inveſtituræ cenſetur, ſi enim dominus feudi aliquem purè vel ſimpliciter de feudo viventis inveſtierit, hæc inveſtitura non valet ipſo jure, *c.un. in med. de Cler.qui Inveſt.fec. 2.f.35.* niſi Vaſallus feudum poſſidens huic inveſtituræ conſenſerit. Schrader. *d. loc.n.* 19. *add. Dn.*Struv.*d.Exercitat.th.6.*

XIIX.

Præterea licet is, qui de hoc feudo inveſtitus eſt, antea decedat, quam is, qui hoc feudum poſſidet, moritur, nihilominus ſpes hæc, poſſeſſore defuncto, ad hæredes Expectantis tranſitoria eſt, *per l.veteris* 13. *C. de contrah. & committ.ſtipul.* Gothofr. Anton.4. *diſp.feud. th.5.lit.d.in fin.* Schrader. *citat.loc.n.21. Dn.* Struv. *d. Exercit.7. th.8. add.Conſil.Argent. volum.2. conſil.80. quæſt.1. per tot.* quod procedit & in caſu quo alius feudum ſibi concedi procuravit & poſſeſſionem jamjam adeptus eſt, nam poſteriorem hanc inveſtituram ſeu feudi conceſſionem à domino feudi poſſeſſori factam, priori promiſſio-

miſſioni ſive Inveſtituræ, quæ facta eſt Expectanti & & conſequenter ſuis hæredibus tacitè, minimè derogare aut obeſſe poſſe, *patet per tradita d.conſil.* 80. *quæſt.*2. *add. quoq; ea quæ paulo ante de neceſſitate feudum tradendi diximus.* Vtrum autem præſcriptio ſive diutina poſſeſſio, Expectativæ quicquam damni aut impedimenti adferre poſſit? *ad hoc Reſp. d. Conſil.* 80. *quæſt.*3. *add.* Gothofr. Anton.*diſp.feud.*5. *th.*3. *& 4.cum notis.* Attamen jure Saxonico, ſpes in hæredes non tranſit. Schrader. *d. part.*3.*c.*2.*n.*22.

XIX.

Viciſſim hæres illius qui inveſtituram fecit, licet Dominus vita functus, antequam ſibi illud feudum aperiatur, poſt eo devoluto, inveſtituram ratam habere cogitur, *Dd.ad c.un.qu.ſucceſſ.ten.*1.*feud.*9. ſi ſucceſſor ſit Secularis, *c.un.§.fin. qui ſucceſſ.feud.dar.ten.*1.*f.*3. in Succeſſore autem Domini Clerici vel Eccleſiaſtici, idem jus in omnibus, & per omnia ſtatuitur, ſi ipſe aliquem de feudo viventis, quod non ad Eccleſiam vel Prælaturam, cui ipſe præeſt, ſed ad propriam illius patrimonium ſpectat, alium inveſtierit, *c.un. de Cleric.qui Inveſtit.fec.* 2.*f.*35. *Huius tamen concluſionis novem limitationes ſive reſtrictiones uſu receptas vid.ap.* Schrader.*d.loc.à n.*23.*uſq;* 33.*excluſivè.*

XX.

Sin autem Dominus Eccleſiaſticus alium de feudo vaſalli viventis, quod ad Eccleſiam pertinet, inveſtierit, & ipſe ante poſſeſſorem feudi moriatur, ſucceſſor eius ex hac inveſtitura nullo modo obligatur. *c. un. pr. qui ſucceſſor. feud.dar. ten.* 1.*f.*3. *§. moribus* 2. *c.* 1. *ſi de feud.def.content.*2.*f.*26. ratio diverſitatis reddi poteſt ea, quod Clericus ſuccedat jure Electionis, unde & hoc ad

alios

alios quoque qui jure Electionis ſuccedunt, pari ratione quidam extendunt, *vid.* Roſenthal. *cap. 6. concluſ.*17. Secularis verò plerumque jure hæreditario, *vid. Dn. D.* Struv. *ſyntagm. jur. feud. Exercit. 7. theſ. 9. in pr. & verſ. Hac de ſucceſſore &c.* At, ſi quis Capituli conſenſum adhibuerit, per omnia tutus eſt. Roſenthal. *c.6. concluſ.*16. *n. 7. Exceptiones & quædam ſingularia circa hanc theſin, vid. apud* Schrader. *d. loc. n.*34. *cum ſeqq. & Dn. D.* Struvium *d. Exercit.*7. *th.*9. *in not. verſ. Atque hinc &c.*

XXI.

Non ſolùm Domini feudi ſucceſſor ex inveſtitura de feudo poſſidentis jam facta, de rato, modo adhibita inter Clericum & Laicum diſtinctione, tenetur, ſed & Dd. præſumunt ipſum quoque ad inveſtiendum obligari, cùm tantùm alicui ſimpliciter Expectantiam promiſerit. Andr. de Iſern. *ad c.*1. *qui ſucceſſ. ten.*1 *f.*9. Matth. de Afflict. *c.*1. *n.*13. *qui ſucceſſ feud. dar. ten.*1. *f.*3.

XXII.

Cæterum, ſi dominus inveſtierit aliquem de feudo vaſalli ſui viventis quem mortuum credebat, inveſtituram hanc non valere, licet poſtea vaſallus absque heredibus maſculis deceſſerit, Dd. ſtatuunt, Andr. de Iſern. *c.* 1. §. *moribus. n.* 2. *ſi de feud. def. content. adde* Schrader. *p.*3. *c.*2. *in tract. de feud. n.*51. quod autem idem Schrader. *in Conſil.*43. *n.*110. ad huius quæſtionis reſolutionem absque ullius textus auctoritate diſtinguat inter vaſalli ſcientiam & ignorantiam, cum tamen eo non conſentiente, ac invito Expectantia alteri rectè dari poſſit. 2. *f.* 26. §. 2. 2. *f.*35. *in med.* mihi non ſatis liquet.

XXIII.

E Converſo verò ſi Dominus inveſtierit quem de feudo Vaſalli ſui iam mortui, ſub illa conditione, ſi ille moriatur absque liberis, inveſtitura indiſtinctè valet, ſive dominus vaſalli mortem ſciverit ſive ignoraverit, quia mors vaſalli eſt actus non reiterabilis, & certum eſt quod in illis quæ reiterabilia non ſunt, actus celebratus ſub conditione de futuro, quæ tempore actus jam extitit, valeat & pro puro habeatur; ſive actum celebrans ſciat conditionem extitiſſe, ſive hoc ignoret. *per l.Titius* 25. *§. Lucius* 1. *ff. de liber. & poſth.* Schrader. *citat. loc. n.* 52. *&* 53. *His adde quinque notabiles quæſtiones ex* Gothofr. Anton. *diſp.feud.*4. *th.*5. *lit.b.poſt med. & alias ex* Nic. Everh. jun. *Conſil.*1. *elegantes, de Expectativis ab Imperat. conceſſis.*

XXIV.

Hactenus de Expectativa ſolius Domini concedentis intuitu: nunc ſubnectimus duas alias ſpecies.

XXV.

I. eſt, quando nimirum Imperator tanquam ſupremus feudorum Regalium dominus, cum conſenſu Electorum, Principum & Statuum in generali Pacis publicæ compoſitione, ob communem imperii tranquillitatem & ſecuritatem, ſatisfactionis loco, quibusdam Principibus in certos Ducatus, Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Expectantiam ſimpliciter in perpetuum, vel ſecundum quid & determinatè alternativam promittit, *vid. Inſtrum. Pac. Cæſ. Suecicum Artic.*10. §. 4. *ibi*: Deficiente linea maſculina domus Electoralis Brandenburgicæ, ulterior Pomerania tota cum citeriori Pomerania

rania totoque Epiſcopatu & integro Capitulo Cammi-
nenſi, adeoque omnibus Anteceſſorum juribus & Ex-
pectantiis (inierunt enim pacta gentilitia Electores
Brandenburgici & Duces Pomeraniæ Ann. Chriſti 1323.)
conſolidata, ad ſolos Reges Regnumque Sueciæ perpe-
tuo pertinebunt, ſpe interim ſucceſſionis & Inveſtiturâ
ſimultaneâ gaviſuros &c. *Artic.* 11. §. 4. *ibi in pr.* ſimili-
ter concedatur Domino Electori Brandenburgico Ex-
pectantia in ArchiEpiſcopatum Magdeburgenſem &c.
& Artic. 13. §. 1. *ibi*: ut inter alia Ducibus Brunſuicenſi-
bus & Luneburgenſibus etiam alternativa cum Catho-
licis in Epiſcopatum Osnabrugenſem, addiceretur ſuc-
ceſſio &c.

XXVI.

II. eſt, quando Illuſtres familiæ inter ſe Confra-
ternitates **Erbverbrüderungen / Erbverträg** / ut alterius
ſtirpe extinctâ ad alterum patrimonium eorum & prin-
cipatus certa ſucceſſionis lege perveniat, ineunt, quæ
Expectativarum pacta cum graviſſimis de cauſſis in
Rom. Imperio frequentantur, neceſſe eſt, ut ſimul, con-
ventioni inſertâ clauſulâ, **dem Heil. Reich vnd männig-
lich an ſeinem Recht vnnachtheilig** / accedat & Imperato-
ris vel Cameræ Imperialis confirmatio. Dan. Otto *de
jur. publ. c.* 11. *n.* 3. *p.m.* 401. Wehner. *obſ. pract. verb.* **Erb-
einiguug** *Dn.* Speidel. *in notabil. jurid. verb.* **Erb-verbrü-
derung**.

XXVII.

Diſtinximus ſupra Expectativam in Licitam &
Prohibitam, ſupereſt jam ut priorem hic ulteriùs expli-
cemus, ne forſan quis nobis obiiciat, pactum hoc de be-
neficio vacaturo eſſe contra bonos mores, cùm talis

promiſſio feudi ſub cōditione facta, cumprimis eà, quæ in caſum mortis certi vaſalli poſſeſſoris concipitur, inducat captationem alienæ mortis, & taliter inveſtitus deſideret mortem proximi, conſequenter non validū *l. fin. C. de pact. c. Non eſt obligatorium* 58. *de Reg. Iur. in 6.* quam ſententiam olim Placentini defenderunt, *c. un. §. ſi quis inveſtierit, de feud. dat. in vic. leg. commiſſ.* 1. *f.* 27. Verùm, Mediolanenſium & Cremonenſium opinio ſanior prævaluit, dummodo vivente vaſallo nullum detrimentum de feudo contingat. *d. §. ſi quis inveſtierit*; Quia conceſſio Expectativæ (1) non præbet occaſionem captandæ mortis per ſe, ſed per accidens, quid enim eſt in uſu hominum bono ac licito, unde non poſſit etiam pernicies irrogari? ea propter nec in poteſtate legislatoris eſt hocce periculum vel avertere vel præcidere. (2) fit ab eo qui dominium directum in re habet, in caſum ſecuturæ conſolidationis, *quod Latius eleganter exponit Ianus ab Arcedura concluſ. feud.* 5. *cap.* 1. *n.* 6. *& ſeqq. confer* Hartm. Piſtor. *lib.* 2. *quæſt.* 25. Schrader. *part.* 3. *c.* 2. *n.* 17. quo modo, non de futura ſucceſſione, ſed de caducitate ſucceſſionis, in defectum juris tertii pactum hoc collatum cenſetur. Et quicquid ſit, (3) illa prohibitio juris civilis, eſt poſitivi juris, adeoque nihil obſtat quo minus conſuetudinibus feudalibus ab ea recedi poſſit. 2. *feud.* 1. Moribus namque receptum eſt; dominum poſſe de feudo ſibi nondum aperto, in eum eventum quo caducum fiat, alteri Expectativam concedere; (qualem etiam ante ſeptendecim annos ab Imperatore Ferdinando III. Domus Electoralis Saxonica, in feuda Imperii Comitum de Hanavv, quàm benigniſſimè, Cæſareo diplomate Pragæ 17. Septembr. Anno 1638. confirmatam, obtinuit.)

puta,

puta, ſi vaſallus ultimus ſit familiæ & agnitionis ſuæ: So einer der letſte ſeines Namens vnd Stammens iſt/ kan oder mag deſſen Lehen von dem Lehenherren außgebetten/vnd einem andern die Anwartung vergönnet werden. *§.moribus 2.c.1.ſi de feud defunct. controverſ.ſit inter dom.& vaſall.2.f.26.* Gail. 2. *obſ.*155. *n.*2. *add.* Vultei. *de feud.lib.*1.*c.*7.*n.*48.

XXIIX.

Adeò autem Præbendarum Expectativæ Jure Canonico prohibitæ ſunt *per text. c. Nulla 2. c. Conſtitutus* 11. *X. de conceſſ. præbend. & eccleſ. non vacantis. c. Deteſtanda 2. eod. tit. in* 6. ut ſi quis aliquam impetret ſcienter, aut ſe patiatur in beneficium viventis inſtitui, ab eccleſiaſtica communione ſit arcendus & deponendus, id eſt, ſacris ordinibus, quibus initiatus eſt ſpoliandus, *c.*1. *X. eod.* ſitque inhabilis, etiam eo mortuo, ad beneficium conſequendum absque diſpenſatione ſummi Pontificis *Panormitanus ibidem.* ſi verò non patiatur quidem ſe inſtitui, ſed tantum promiſſionem beneficii non vacantis acceptet, jus nullum ad beneficium acquirit. *Concil. Trident. Seſſ.*24. *c.*19. *de reformatione.* etiamſi Ordinarii accedat conſenſus. *vid.* Vallenſ. *ad tit.* 8. *lib.* 3. *X.* §.1. *n.* 4. *ubi nec mentales Papæ reſervationes admittit.* neque refert an generaliter (de generali & incerta conceſſione ſuper prima præbendà vacatura in Eccleſia, diſſentit Gail. 2. *obſ.* 155. *n.* 6. *in fin.* quapropter ſuper beneficiis primò vacaturis & Cæſareas preces primarias valere dicit ibidem *n.*7.) an ſpecialiter fiat beneficii non vacantis promiſſio, appellatione eius, cui promiſſum eſt, non obſtante *idem* Vallenſ. *d. t.* §. 1. *n.* 3. In Belgio etiam

jam olim per Maximilianum Imperatorem literis Edicti datis Mechliniæ 12. Septembr. 1485. Expectativas fuiſſe prohibitas, *refert Franciſcus Zypæus de jur. Pontif. nov. lib. 3. ad d. t. in fin. quem vid. per tot.*

XXIX.

Tandem, niſi certis de cauſis nobis properandum eſſet, dixiſſemus etiam aliquid de modo gratias Expectativas exequendi, *de quo tamen remiſſivè Clariſſ. Dn.* Joh. Bechtold. V. I. L. *in Syllog. mater. jur. lit. G. voce Gratia.* & de actionibus ob feudum in genere competentibus, de perſonis judicii feudalis & de eius proceſſu, *de quibus latè agit* Gothofred. Anton. *in tribus poſterioribus diſputationibus feudalibus.* Verùm, quia promiſſis ſtandum, concludimus, etſi conſuetudines legis appellatione propriè non veniant, quia lex olim à populo, hodiè à Principe, translato in eum imperio, feratur, conſuetudines autem feudales à Gerhardo Nigro, & Oberto de Orto & ab aliis tanquam privatis conſcriptæ ſint; legis tamen vim obtinent, imò eam vincunt, quia judicio populi receptæ atque antiquitùs probatæ, ac per multos annos, uſu longævo & diuturno invaluerunt. Hattyſer. *in analyſ. jur. feud. c. 1. lit. a.*

XXX.

Et hæc ſunt ea, quæ inter varias occupationes & tot temporum inopinatas interruptiones ſolennis Exercitii gratia conſcribere licuit; Verùm, quemadmodũ hodiè mores ſunt, ut omnes ſapiunt, omnes cenſent, ita difficile eſt vitæ ſe accommodare, ne quid erres: idcirco Benignus Lector, cui confido, quia omnibus

bonis